

Beirlaen, A., Dockx, S., De Haan, K., Van Den Wijngaert, C., *De bestraffing van inbreuken tegen het oorlogs- en het humanitair recht*, Kluwer Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1980, 231 blz., 490 fr.

Meer dan 35 jaar na het einde van W.O. II komt de vervolging van oorlogsmisdadigers nog met regelmatige tussenpozen in het nieuws. Felbesproken rechtszaken (Menten, Asche), geweigerde uitleveringsaanvragen (Mengele, Kappler), berichten over oorlogsmisdadigers die een rustig leventje leiden (Artucovic), slagen er nog steeds in emoties bij het publiek wakker te maken.

Dit boek poogt deze materie vanuit een strikt juridische hoek te bekijken. Deze benaderingswijze is partieel ; iets waarvan de auteurs zich trouwens ook bewust zijn. De internationale reglementering van het oorlogsrecht is in verschillende verdragen gedetailleerd uitgewerkt. Maar veel van de regels blijven vrome wensen. Het recht staat in deze meestal aan de kant van de overwinnaar. Dit blijft ook nu nog een keiharde waarheid. Recht en politiek zijn hier dikwijls hecht verstrengeld. Wanneer men strafrechtelijk gaat optreden tegen een individu, geleid door juridisch-politieke motieven, betreedt men een zeer gevaarlijk terrein. Ook de processen van Neurenberg en Tokio zijn vanuit deze optiek aan wellicht geponde kritiek blootgesteld.

De wetenschappelijk-juridische benadering biedt anderzijds grote voordelen. Zij laat toe de problematiek objectief te behandelen, los van passies en emoties, en getrokken conclusies degelijk te argumenteren.

Dit boek is het resultaat van een projekt, dat tot stand kwam binnen het Centrum voor Internationaal Strafrecht van de V.U.B. De bedoeling was tweërlei : enerzijds het doorlichten van het strafrechtelijk repressief optreden na W.O. II, zowel nationaal als internationaal ; anderzijds bij te dragen tot de studie van een permanent multinationalaal orgaan dat de bestraffing van dergelijke inbreuken voor zijn rekening zou nemen. Dit dubbel opzet komt ook tot uiting in de tweedeligheid van het boek zelf. In een eerste deel onderzoekt men de werking van de nationale rechtsmechanismen bij de bestraffing van inbreuken tegen het oorlogs- en humanitair recht. In het tweede deel komen de supranationale organen aan de beurt.

De auteurs stellen als besluit van het eerste deel dat de interne, nationale rechtscolleges niet goed geschikt zijn voor de bestraffing van dergelijke misdrijven. Een goed gedocumenteerde studie van de vervolging van oorlogsmisdadigers in Duitsland, Frankrijk en België, toont aan dat ten gevolge van de verscheidenheid van rechtscolleges, de gebrekkige interne normering en de slechts partiële doorstroming van het supranationale recht, deze vervolging niet de gewenste resultaten met zich bracht.

Speciaal was de toestand in Duitsland, waar in ieder der vier bezettingszones andere organen optraden en diverse normen werden toegepast. Een door de geallieerden samen uitgewerkte Wet nr. 10 slaagde er niet in dit te veranderen ; te meer daar ze doorkruist werd door een politiek gekleurde denazificatiewetgeving. Opmerkelijk is hier ook dat over de Russische sector zeer weinig gegevens worden verstrekt, daar objectief materiaal vrijwel niet voorhanden is.

Interessant is het hoofdstuk over de beruchte uitleveringsexceptie voor politieke misdrijven. De auteurs zijn van oordeel dat ze niet zou mogen slaan op oorlogsmisdadigers, wat trouwens de strekking is van verscheidene Verdragen en Conventies. Ten overvloede wordt aangetoond dat zeer weinig Staten zich hieraan storen. Recht en politiek blijken eens te meer innig verweven.

De oplossing van het probleem van de sanctionering van misdrijven tegen oorlogs- en humanitair recht, zou dan ook moeten gezocht worden in een supranationaal permanent orgaan, een "Internationaal Strafhof". Tot vóór W.O. II was deze gedachte, alhoewel levendig, utopisch gebleven. De vervolging van oorlogsmisdadigers na W.O. I werd mede daardoor één grote mislukking. Neurenberg en Tokio bewezen echter dat de gedachte niet illusoir diende te blijven. Sindsdien werden de lijnen van een toekomstig internationaal Strafhof verder getekend, doch de oprichting zelf kwam niet van de grond. De bereidheid van de Staten terzake blijkt onvoldoende. De auteurs pogen de kaders van een "haalbaar" Strafhof te construeren. Enkele zaken hieruit zijn zeer opmerkelijk. Zo achten zij een individueel klachtrecht van een slachtoffer bij dit Hof totaal onhaalbaar. Ook de procedurele aspecten zouden erg moeilijk worden, gezien de zeer grote differentiatie van strafprocedures in de verschillende Staten.

Het boek zelf is geen gemakkelijke literatuur en is op sommige plaatsen zeer technisch. Men vindt er wel vele gegevens, die het geheel een goed juridisch-wetenschappelijk gehalte geven. De materie is niet uitgeput, zoals door de auteurs zelf wordt toegegeven, maar levert wel de nodige background voor een goed inzicht in de problematiek, zowel juridisch als historisch gezien. Vermelden we nog dat de bijdrage over de procedureproblemen van een permanent Internationaal Strafhof in het Engels is gesteld en dat het gebruikte drukprocédé bestaat uit offsetdruk van een getypte tekst.

Patrick Arnou

*Strafwetboek, Wetboek van Strafvordering en bijzondere Strafwetten*, Opnieuw bewerkt en samengesteld door A. Vandeplas, Maarten Kluwer, Antwerpen-Amsterdam, 3e druk, 1980, 495 F.

Er zijn enkele redenen die maken dat het niet overbodig is deze verzameling wetteksten te signaleren aan de lezers van Panopticon.

De eerste reden is dat in een handig boekje de meest gebruikte wetteksten zijn samengebracht m.b.t. het strafrecht. De selectie is erg gelukkig en is gericht op de dagelijkse rechtspraktijk. Naast het strafwetboek en het wetboek van straffordering werden opgenomen ; de wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen ; wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden ; wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis ; wet van 31 mei 1888 betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling ; wet van 28 juli 1893 betreffende hoger beroep en cassatie van gedetineerden ; K.B. van 17 januari